

Застарелост наплате судске таксе

Одредбу чл. 8 Закона о судским таксама, која прописује да наплата судске таксе застарева у року од три године по истеку календарске године у којој је настала таксена обавеза, треба тумачити тако да у том року суд може предузети радње које је законом овлашћен и обавезан да учини како би се такса наплатила.

Међутим уколико је суд све наведене радње предузео у оквиру рока из одредбе чл. 8 Закона о судским таксама, тада нема законског основа да се спровођење принудне наплате протеком истог обуставља, будући да се застарелост наплате судске таксе у смислу наведене одредбе не односи и на поступак спровођења решења о принудној наплати.

Образложење

У поступцима пред судом плаћање судских такси врши се у складу са одредбама Закона о судским таксама и Таксене тарифе која је њен саставни део (чл. 1 Закона о судским таксама).

Одредбом чл. 8 наведеног закона прописано је да наплата таксе застарева у року од три године по истеку календарске године у којој је настала таксена обавеза.

У пракси привредних судова појавило се, као спорно, питање могућности спровођења поступка принудне наплате судске таксе у ситуацији када је суд предузео радње у циљу наплате судске таксе благовремено, у законским роковима, али због недостатка новчаних средстава на рачуну таксног обвезника такса није наплаћена принудним путем. Другим речима, спорно је да ли протек рока од три године од дана настанка таксене обавезе значи да се правноснажно, а неспроведено решење о принудној наплати судске таксе више не може спровести, односно да ли рок из одредбе чл. 8 Закона о судским таксама подразумева и да такса мора бити наплаћена у року од 3 године.

Питање је последица учесталости ситуација у којима се таксени обвезници, предузећа и предузетници чије рачуне је Народна банка Србије - Одсек за принудну наплату блокирала ради принудног извршења по различитим основима па и ради принудне наплате таксе, протеком трогодишњег рока обраћају суду који је донео решење о принудној наплати захтевом да се поступак обустави односно решење услед застарелости "повуче" са принудне наплате. Наиме, принудна наплата са текућег рачуна дужника спроводи се у складу са Одлуком о начину вршења принудне наплате с рачуна клијената („Сл. гласник РС“ бр. 14/2014, 76/2016 и 8/2020). Под клијентом, у смислу ове одлуке, подразумева се дужник – правно лице и физичко лице које обавља делатност и има рачун код банке као и банка која има рачун код Народне банке Србије (тач. 1 ст. 2 Одлуке). Како је тач. 12 Одлуке прописано да принудна наплата у Крагујевцу обуставља принудну наплату када од издаваоца основа прими решење или закључак с налогом за

обуставу извршења, то се таксени обвезници протеком трогодишњег рока у ком таксена обавеза није наплаћена обраћају суду да на темељу одредбе чл. 8 Закона о судским таксама и у складу са овом одредбом Одлуке наложи обуставу извршења.

Уколико би се прихватило становиште да у року из одредбе чл. 8 Закона о судским таксама суд мора и обрачунати и наплатити судску таксу, макар и принудно, то би протеком истог рока, у напред наведеној ситуацији, суд морао обуставити принудно извршење неплаћене таксе.

Међутим, један део праксе првостепених судова заснован је на мишљењу да напред наведено не произилази из одредби Закона о судским таксама. Овим рефератом указује се на разлоге за другачије тумачење.

Закон је систематизован тако да садржи опште одредбе, затим одељак који уређује ослобађање од плаћања такси, одељке који се односе на утврђивање вредности ради наплате таксе, повраћај таксе итд. Садржи и посебан одељак - IV који носи назив „поступак за наплату неплаћене таксе“, а чине га одредбе чл. 37 - 42.

Поступак принудне наплате неплаћене таксе у смислу наведених одредби подразумева сачињавање упозорења, налога односно опомене, у зависности од тога да ли странка присуствује радњи која подлеже таксирању или не односно да ли се ради о поднеску који је послат поштом, којим се оставља рок од осам дана за плаћање таксе. Ако таксени обвезник који је физичко лице не плати таксу у остављеном року суд доноси решење о извршењу којим обавезује таксеног обвезника да у року од пет дана плати дуговану таксу, као и казнену, одређује средство и предмет извршења и то решење доставља јавном извршитељу на спровођење. Поступак извршења ради наплате таксе тада се спроводи по одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу.

Када је таксени обвезник правно лице суд доноси решење којим утврђује износ неплаћене - дуговане таксе и казнене таксе и исто доставља НБС - Одсеку за принудну наплату.

Редован правни лек у оба случаја је жалба али она не задржава спровођење извршења.

Дакле, наплата судске таксе у смислу одредби Закона о судским таксама подразумева предузимање само и искључиво оних радњи које је закон прописао у циљу наплате неплаћене таксе.

Отуда одредбу чл. 8 Закона о судским таксама која прописује да *наплата* судске таксе застарева у року од три године по истеку календарске године у којој је настала таксена обавеза треба тумачити тако да у том року суд може предузети радње које је законом овлашћен и обавезан да учини како би се такса наплатила. У том року суд мора сачинити упозорење, налог или опомену односно донети решење и исто доставити јавном извршитељу (када се ради о физичком лицу као таксеном обвезнику) односно Одсеку за принудну наплату када је у питању правно лице. Застарелост наплате судске таксе у смислу цитиране одредбе искључује могућност суда да протеком застарног рока предузима Законом о судским таксама прописане радње у циљу наплате неплаћене таксе, те протеком рока застарелости суд не може донети упозорење, налог или опомену. Ако је

такве акте донео па је рок застарелости протекао, суд неће донети решење о принудној наплати, а ако је и оно донето, а није достављено јавном извршитељу или Одсеку за принудну наплату, решење због настале застарелости неће ни бити достављено. Следом реченог ако је решење о принудној наплати укинута, након застаре ново неће ни бити донето.

Међутим уколико је суд све наведене радње предузео у оквиру рока из одредбе чл. 8 Закона о судским таксама, тада нема законског основа да се принудна наплата протеклом истог обуставља, будући да се застарелост наплате судске таксе у смислу наведене одредбе не односи и на поступак спровођења решења о принудној наплати. Не односи се из разлога што спровођење извршења и није регулисано одредбама Закона о судским таксама које уређују поступак наплате, а која наплата застарева у року из чл. 8.

У прилог наведеном и следеће:

Судска такса је непорески, јавни приход у смислу дефиниција Закона о буџетском систему. Закон о судским таксама на јединствен начин уређује питање застарелости не правећи разлику да ли се ради о таксеном обвезнику физичком лицу или таксеном обвезнику правном лицу, а одредба чл. 8 Закона о судским таксама није мењана од доношења закона. Са друге стране до измена Закона о судским таксама које су ступиле на снагу 29.12.2015. године, поступак принудне наплате таксе од физичког лица спроводио је надлежни орган управе (надлежан за послове јавних прихода). Тај орган могао је поступати само по одредбама Закона о пореском поступку и пореској администрацији а у смислу одредби чл. 1 и 2. тог прописа који под термином „порез“ подразумева све облике јавних прихода које наплаћује пореска управа. Наведеним законом је почев од 08.07.2007. године када је почела примена измењених одредби Закона о пореском поступку и пореској администрацији, у чл. 114д, одређено да се поступак застаревања прекида сваком радњом предузетом у циљу утврђења и наплате пореза, а под порезом се, како је речено, терминологијом тог прописа, сматрају сви облици јавних прихода. Дакле, закључује се да је трогодишњи рок застарелости из одредбе чл. 8 Закона о судским таксама могао бити прекинут сваком радњом органа управе предузетом у циљу наплате.

Према садашњим одредбама Закона о судским таксама у поступку принудне наплате судске таксе према физичком лицу суд доноси решење о извршењу којим обавезује таксеног обвезника да у року од пет дана плати дуговану таксу, као и казнену, одређује средство и предмет извршења и то решење доставља јавном извршитељу на спровођење. Наведено решење, очигледно, има својство извршне исправе, садржински одговара решењу о извршењу на основу веродостојне исправе, а по императивној законској одредби спроводи се по одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу.

Када је таксени обвезник правно лице суд доноси решење којим утврђује износ неплаћене - дуговане таксе и казнене таксе и исто доставља НБС - Одсеку за принудну наплату те такво решење (решење о принудној наплати судске таксе) има својство решења о извршењу.

Доставом оба решења органу надлежном за спровођење прекида се застарелост једнако као што се прекида застарелост иницирањем сваког другог извршног поступка и иста не тече док год се поступак извршења спроводи.

Отуда се рок застарелости из одредбе чл. 8 Закона о судским таксама не односи на поступак спровођења решења.

(Правно схватање усвојено на седници Одељења за привредне спорове одржаној дана 21.12.2021. године, Билтен судске праксе привредних судова бр. 4/2021)